

Aanmeldformulier beheer kennisproduct (19-5-2025)

Onderdeel A

Titel

Toolkit business case voor duurzame toegankelijkheid

Aanleiding

Om de informatiehuishouding van de overheid te verbeteren, is het belangrijk dat het thema duurzame toegankelijk prioriteit krijgt in de strategische besluitvorming van overheidsorganisaties. Beslissers en managers spelen een belangrijke rol. Zij zijn verantwoordelijk en moeten beleid vaststellen, prioriteren, en capaciteit beschikbaar maken. Maar de kennisproducten van het Nationaal Archief richten zich primair op informatieprofessionals die op tactisch en operationeel niveau actief zijn. Als het belang van duurzame toegankelijkheid ook op strategisch niveau onderkend wordt, dan kunnen informatieprofessionals binnen hun organisaties meer bereiken.

De praktijk leert echter dat de effectiviteit van informatieprofessionals (en daarmee de impact van gebruikte kennisproducten) vaak beperkt wordt door hun positionering binnen de organisaties. Ze worden niet of laat betrokken bij besluitvorming, zijn niet in beeld als het gaat om grote ICT-projecten, en krijgen geen akkoord op projecten die de informatiehuishouding binnen hun organisaties structureel kunnen verbeteren. Ze worden eerder gezien als combinatie van 'lastig' en 'corvee' dan als experts die risico's verminderen en die meerwaarde bieden op het gebied van efficiëntere bedrijfsvoering, betere dienstverlening en betere naleving van wet- en regelgeving.

De eerste module van het DUTO-raamwerk ([De waarde van duurzame toegankelijkheid](#)) benoemt daarom aan de hand van een waardendriehoek voordelen rondom organisatie, transparantie, en meerwaarde voor de samenleving. Deze opsomming is waardevol en volledig, maar sluit niet altijd goed aan bij de belevingswereld van beslissers en managers. Die zijn minder vatbaar voor abstracte argumenten en lange-termijndoelen, en willen in plaats daarvan weten welke concrete risico's ze lopen als ze *niet* in actie komen, en wat het ze oplevert als ze dat *wél* doen.

Het opstellen van een business case kan helpen om managers en beslissers concreet inzicht te bieden in de waarde van duurzaam toegankelijke informatie. Dit aanvraagformulier bevat een voorstel voor een toolkit die helpt om zo'n business case op te stellen. Deze analyse en het voorstel dat daaruit voortvloeit, zijn onder meer geïnspireerd door de implementatieactiviteiten die vanaf april 2024 zijn uitgevoerd rondom het DUTO-raamwerk (zoals het koploperstraject en diverse kennissessies in den lande). Verder stoelt dit voorstel op ruim tien interviews met leden van de Standaardisatieraad en collega's uit andere organisaties. We bedanken de deelnemers aan dit vooronderzoek voor de openhartige en leerzame gesprekken.

Status

Update – Uitbreiding en verdieping van [module 1 van het DUTO-raamwerk](#)

Doelgroep

De primaire doelgroep van dit kennisproduct zijn degenen die aan de hand van een business case beslissers en managers willen overtuigen van het strategische belang van duurzame

toegankelijkheid in de context van een specifieke organisatie. De toolkit richt zich daarom op beleidsmedewerkers en informatieprofessionals die beslissers adviseren over informatiebeheer. Binnen deze doelgroep horen ook archiefdiensten die (bijvoorbeeld in het kader van strategische informatie-overleggen of vanuit een toezichthoudende rol) met archiefvormers om tafel gaan om inzichtelijk te maken wat organisaties met duurzame toegankelijkheid kunnen bereiken.

De uiteindelijke doelgroep van dit kennisproduct zijn managers en beslissers die binnen overheidsorganisaties verantwoordelijk zijn voor informatiebeheer. Dit is het publiek voor de business case. Op basis van het vooronderzoek is de verwachting vooral dat deze uiteindelijke doelgroep de informatie uit de toolkit *indirect* ontvangt (via de primaire doelgroep) en niet dat deze de verschillende onderdelen uit de toolkit *rechtstreeks* tot zich neemt. Maar zowel indirecte als rechtstreekse beïnvloeding kunnen op basis van de toolkit plaatsvinden.

In specifieke gevallen kunnen delen van de toolkit ook relevant zijn voor het gesprek met andere i-domeinen (zoals informatiebeveiliging, gegevensmanagement, openbaarmaking en privacy-bescherming). Het kan gaan op gesprekken op tactisch niveau en om gesprekken die op strategisch niveau gevoerd worden. Bijvoorbeeld tussen managers en beslissers op het gebied van informatiebeheer die met hun peers uit andere i-domeinen om tafel gaan om die van de meerwaarde van DUTO te overtuigen.

Beslissers en managers zijn een amorfe doelgroep. Om welke functies dit precies gaat, wisselt van organisatie tot organisatie. Het vooronderzoek laat zien dat sturing op informatiehuishouding overall anders is ingericht. Soms is het de strategische keuze om de CIO te benaderen (als die er is), in andere gevallen is de meeste invloed op dit gebied lager of juist hoger in de organisatie belegd. In het geval van gemeenten kan de aangewezen persoon een gemeentesecretaris zijn, en dan weer iemand met een specifieke CIO-portfolio. Ook de relaties tussen informatiebeheer en andere i-domeinen lopen sterk uiteen. Soms zitten ze samen, bijvoorbeeld in hetzelfde CIO-office. Dan weer vallen ze onder verschillende bedrijfsonderdelen. Ten laatste doet ook de schaalgrootte van organisaties ertoe. Deze conclusie speelt mee in de keuze om vooral in te zetten op indirecte beïnvloeding door de primaire doelgroep. Zij weten het best, bij wie ze aan het juiste adres zijn.

Doel

Gebruikers van de toolkit kunnen een business case voor duurzame toegankelijkheid opstellen die toegesneden is op hun eigen concrete situatie. Deze business case legt de nadruk op de argumenten waarvoor de betrokken stakeholders het meest vatbaar zijn. Wie dat zijn en welke argumenten dat zijn, varieert per organisatie. Het vooronderzoek maakt bijvoorbeeld duidelijk dat financiële argumenten binnen sommige organisaties niet relevant zijn, en elders juist weer de belangrijkste manier zijn om managers en beslissers mee te krijgen. Daarom bieden we ook niet een generieke business case aan, maar juist een toolkit: een waaier aan argumenten waaruit gebruikers een selectie kunnen maken die aansluit bij de concrete situatie. Gebruikers kunnen deze selectie naar behoeven aanpassen en uitbreiden. Bijvoorbeeld door relevante voorbeelden uit de eigen organisatie toe te voegen.

Korte beschrijving

Een hulpmiddel voor het opstellen van een overtuigende en relevante business case rondom duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie.

Outline

De toolkit business case DUTO bestaat uit een serie korte documenten die specifieke argumenten voor duurzame toegankelijkheid bondig presenteren. Deze argumenten worden uitgewerkt op een toegankelijke en visueel aantrekkelijke manier: in de vorm van een *factsheet* van één A4 en/of een

paar powerpoint-dia's waarin een thema op hoofdlijnen wordt uitgewerkt. Ter verantwoording en voor collega's met meer inhoudelijke belangstelling kunnen de diverse argumenten ook uitvoeriger onderbouwd worden, maar dat is niet het hoofddoel van dit project.

Algemeen

1. Wat is DUTO en wat levert het me op?

NB: In wezen een samenvatting van het onderstaande met daarnaast een korte uitleg van DUTO-kenmerken aan de hand van module 2 van het DUTO-raamwerk.

Naleving

2. Waarom DUTO noodzakelijk is om te voldoen aan de AVG
3. Waarom DUTO noodzakelijk is om te voldoen aan de BIO
4. Waarom DUTO noodzakelijk is om te voldoen aan de Woo

NB: Het doel is om aan te sluiten bij wat beslissers en managers in hun vizier hebben. Dat betekent: inzetten op DUTO als randvoorwaarde om te voldoen aan eisen die nu al prioriteit zijn. We noemen dat DUTO verplicht is vanuit Woo en de nieuwe Archiefwet. Maar ook als dat niet zo was, dan nog is het in belang van de overheid om duurzame toegankelijkheid te omarmen.

Kosten en baten

5. Hoeveel tijd zijn je werknemers kwijt met het vinden van de juiste informatie?
6. Wat kost het om 1 petabyte een maand lang op te slaan?

NB: Ook andere kosten (bijvoorbeeld rondom het in stand houden van verouderde systemen) kunnen in beeld gebracht worden, het gaat niet per se alleen om opslag.

Risico's en kansen

7. De top-10 risico's die overheidsorganisaties lopen als hun informatie niet DUTO is

NB: Dit sluit nauw aan op de modules die momenteel in het kader van de [Handreiking DUTO-risicobeoordeling](#) worden ontwikkeld.

8. Waarom DUTO nodig is om te kunnen profiteren van kunstmatige intelligentie
9. Waarom DUTO nodig is om datagedreven te werken

NB: Vooronderzoek wijst uit dat innovatie en nieuwe trends aantrekkelijk zijn voor beslissers en managers. Daarom is het dus goed om ook DUTO daarmee te associëren.

10. Waarom DUTO nodig is om medewerkers efficiënter en effectiever te laten werken
11. Waarom DUTO nodig is om verantwoording af te leggen over overheidshandelen
12. Waarom DUTO nodig is om dienstverlening te kunnen verbeteren

Deze lijst met mogelijke onderdelen van de toolkit kan tijdens de looptijd van het project aangepast en uitgebreid worden, bijvoorbeeld op basis van feedback van gebruikers. Ook is het mogelijk dat specifieke voordelen van DUTO op meerdere plekken terug komen. Snellere afhandeling van WOO-verzoeken kan bijvoorbeeld terugkomen in een factsheet over naleving van de WOO maar ook in factsheets over verbeterde dienstverlening of het afleggen van verantwoording.

Buiten scope

Het doel van de update die in dit aanmeldformulier wordt voorgesteld, is om er aan bij te dragen dat duurzame toegankelijkheid op de strategische agenda komt en blijft. Dit bredere doel kan gediend worden door een toolkit business case DUTO maar ook door middel van andere activiteiten. Deze andere activiteiten vallen buiten scope voor dit project.

- **Bewustwording bij de business.** Het gaat hier om ambtenaren zonder actieve of zijdelingse rol in of verantwoordelijkheid voor informatiebeheer of andere i-domeinen, behoudens de zorg die ze dragen voor hun eigen informatie. Deze doelgroep wordt wel bediend door (onder meer) de DUTO-campagne die in de tweede helft van 2025 start.
- **Bewustwording bij (verkozen) politici op decentraal niveau.** Volksvertegenwoordigers en politieke bestuurders kunnen ook een waardevolle rol spelen bij het in gang zetten van veranderingsprocessen op het gebied van informatiebeheer bij decentrale overheden. Dit komt uit het vooronderzoek duidelijk naar voren. De koepelorganisaties hebben in de eerste plaats de positie, het netwerk en de ervaring die nodig zijn om deze groep effectief aan te spreken. Het Nationaal Archief kan met deze organisaties samen optrekken om (op basis van de toolkit) ook voor deze doelgroep een passende boodschap te ontwikkelen.
- **Strategische inzet van het Nationaal Archief op het thema DUTO.** Andere stelselpartijen en stakeholders spelen een belangrijke rol in het agenderen van DUTO die wezenlijk afwijkt van de rol die het Nationaal Archief speelt als expertisecentrum duurzame toegankelijkheid. Zij stellen bijvoorbeeld beleidskaders op en houden toezicht. Het is belangrijk dat ook door deze stakeholders het belang van DUTO uitgedragen wordt en dat de stelselpartijen hierin samen op trekken. Het Nationaal Archief kan hierover op rijksniveau gesprekken voeren met (bijvoorbeeld) de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed. De toolkit (en andere kennisproducten van het NA) kunnen hiervoor een stimulans vormen.
- **Bevordering van communicatieve vaardigheden.** Gelijk hebben en gelijk krijgen zijn twee verschillende zaken. Het is belangrijk om hier op te wijzen en om gebruikers van de toolkit aan te moedigen om ook in ontwikkeling op dit vlak te investeren. En ze te wijzen op hulpmiddelen die op dit gebied beschikbaar zijn (voor de Rijksoverheid valt te denken aan het Leerhuis Informatiehuishouding en aan trainingen die in het kader van het RDDI-project 'Professioneel Informatiebeheer' ontwikkeld worden).
- **Uitwerking van organisatorische randvoorwaarden.** Op overtuiging van de meerwaarde van DUTO moet actie volgen. Voor beslissers en managers zijn de organisatorische randvoorwaarden voor DUTO ([module 3 DUTO-raamwerk](#)) daarvoor een goed beginpunt. Een aantal van deze randvoorwaarden kan binnen een ander project verder uitgewerkt worden om meer houvast te bieden. Te denken valt aan het bijhouden van een (architectuur)overzicht, het opstellen van beleid voor duurzame toegankelijkheid, en het formuleren van een kwaliteitssysteem. De [handreiking DUTO-risicobeoordeling](#) komt aan een deel van deze behoefte tegemoet.

Relaties met andere kennisproducten

De toolkit is een uitbreiding van [module 1 van het DUTO-raamwerk](#). Deze module komt deels al tegemoet aan de behoefte die ook in dit aanmeldformulier gesignaleerd wordt. De toolkit is anders van vorm en legt andere accenten maar sluit voor het overige goed aan bij datgene wat nu al in module 1 van het DUTO-raamwerk besproken wordt. Daar komt bij dat het DUTO-raamwerk het meest bezochte kennisproduct van het Nationaal Archief is. Door deze nieuwe onderdelen op een logische plek binnen het raamwerk te positioneren in plaats van op een nieuwe plek, zorgen we ervoor dat ze goed zichtbaar zijn. Op andere plekken binnen het DUTO-raamwerk ([Veelgestelde vragen](#), [Gebruiksaanwijzing](#)) kan eveneens naar deze nieuwe onderdelen in hun onderlinge samenhang verwezen worden.

Consultatie

De onderdelen van de toolkit moeten toegankelijk zijn en geschikt voor snelle consumptie. Het gaat om korte documenten met visuele elementen en relatief weinig tekst. De input die nodig is om te zorgen dat onze boodschap over duurzame toegankelijkheid effectief is, is niet primair inhoudelijk. Daarom werken we bij dit kennisproduct niet met een redactiegroep. In plaats daarvan werken we

met focusgroepen die in wisselende samenstelling op individuele onderdelen van de toolkit reageren. Voor deelname aan de focusgroepen wordt geworven op KIA. Daarnaast betrekken we beslissers en managers. Bijvoorbeeld door gebruik te maken van het netwerk leidinggevenden van het Leerhuis of door te werven in de nieuwsbrief van CIO-rijk. Deze werkwijze maakt het mogelijk om snel resultaten op te leveren zonder daarbij de input van het werkveld uit het oog te verliezen.

Openbare review

geen openbare review

Praktijkcasussen

n.v.t.